

Rondetafelgesprek Brexit, 19 april 2018

Verenigd Koninkrijk één van belangrijkste afzetmarkten Nederlandse agrarische sector

De Nederlandse land- en tuinbouw heeft groot belang bij een sterke, goed functionerende Europese Unie. In 2017 exporteerde de agrifoodsector voor meer dan 100 miljard euro aan producten, uitgangsmaterialen en technologie. Wij zijn daarmee de grootste exporteur van voedsel, bloemen, bomen en planten in Europa en de op één na grootste in de wereld. Dit kan alleen dankzij de voordelen die de open grenzen van de EU met zich mee brengen en het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) binnen de EU. Tweederde van alle producten die wij produceren gaat naar het buitenland, waarvan verreweg het grootste deel binnen Europa blijft.

Zo'n 10% van onze bruto export gaat naar het Verenigd Koninkrijk. Na Duitsland en België is het Verenigd Koninkrijk daarmee onze belangrijkste afzetmarkt voor vlees, bloemen, boomkwekerijproducten, groenten en fruit, suiker, kaas, uitgangsmateriaal en bereide levensmiddelen. De Brexit heeft dan ook onvermijdelijk invloed op de Nederlandse land- en tuinbouw. Hoe groot deze effecten zullen zijn, is afhankelijk van het uiteindelijke onderhandelingsresultaat tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. Op dit moment ondervindt onze sector in ieder geval al nadelen van de koersdaling van de Britse pond, waardoor agrarische producten uit Nederland in het Verenigd Koninkrijk al zo'n 20% duurder zijn. Onzekerheid over de onderhandelingen en het uiteindelijke onderhandelingsresultaat, kan leiden tot meer valutaschommelingen.

Overgangsperiode

Recent hebben de EU en het Verenigd Koninkrijk een akkoord bereikt over een overgangsperiode van 30 maart 2019 t/m 31 december 2020. Gedurende deze periode geldt een status quo, dus zonder grensformaliteiten, heffingen en quota. LTO Nederland veronderstelt dat er in deze periode geen douanecontroles en inspecties aan de grens zullen plaatsvinden en verwelkomt daarom de overgangsperiode. Tegelijkertijd merken wij op dat het nog helemaal niet zeker is of deze er ook daadwerkelijk komt. Er zijn allerlei factoren die de situatie kunnen doen omslaan, waaronder de Ierse grenskwestie. Daarnaast maken wij ons zorgen of de lengte van overgangsperiode lang genoeg zal zijn om alle nodige aanpassingen voor de periode erna door te voeren. LTO Nederland pleit er dan ook voor mogelijkheden te scheppen om de overgangsperiode te verlengen tot na 2020, voor het geval dat nodig blijkt.

Toekomstige handelsrelatie

Voor de periode na 2020 moeten de onderhandelingen nog gevoerd worden. Indien de onderhandelingen eindigen in een zogenaamde 'harde Brexit', dreigt de land- en tuinbouw een belangrijke exportmarkt voor haar producten te verliezen. De beste uitkomst zou dan ook zijn dat het Verenigd Koninkrijk binnen de douane-unie blijft (dus zonder handels-tarieven) en binnen de interne markt, waardoor gelijke standaarden gehandhaafd worden. Als dat niet mogelijk blijkt, zou het verlaten van de interne markt door het Verenigd Koninkrijk gecombineerd moeten worden met afspraken over import en export, om de pijn voor o.a. de agrarische sector te verlichten. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het opzetten van Britse douaneposten in Nederland, waardoor producten zonder vertraging naar de afnemers getransporteerd kunnen worden.

Handel met derde landen

Het is positief dat de Europese Raad en het Verenigd Koninkrijk het in principe eens zijn geworden over een model zonder tarieven en contingenten tijdens de overgangsperiode. Tegelijkertijd is het zorgelijk dat het Verenigd Koninkrijk tijdens de overgangsperiode mag onderhandelen over handel met derde landen. Dat duidt op verdere verwijdering van de EU

en maakt het lastig om een harde Brexit te vermijden. Het Verenigd Koninkrijk zet in op invoering van een IT-systeem met tracking en tracing. Voor producten die zij invoert en doorvoert naar de EU wordt dan een ander handelstarief gerekend dan voor producten bestemd voor de eigen markt. De EU zou dan een soortgelijk systeem moeten hebben voor doorvoer van importproducten naar het Verenigd Koninkrijk. LTO Nederland betwijfelt de praktische haalbaarheid over zo'n systeem.

Een belangrijk aandachtspunt is hoe wordt omgegaan met de verdeling van bestaande import- en exportcontingenten tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. De EU heeft bij de WTO voorgesteld om de bestaande contingenten te splitsen op basis van historische data. Dit is onmiddellijk aangevochten door zes WTO-lidstaten, waaronder de VS, Nieuw-Zeeland en drie leden van het Mercosur handelsblok. Nieuw-Zeeland wil helemaal geen splitsing, omdat de export van producten als lamsvlees per jaar sterk kan verschillen qua bestemming. Het herverdelen van de contingenten én daarvoor akkoord krijgen van alle WTO-lidstaten, is een extreem grote uitdaging en niet iets dat even binnen een paar maanden geregeld wordt.

Voorkomen van importbarrières

Naast het onderhandelen met derde landen, zal het Verenigd Koninkrijk de overgangperiode benutten voor het ontwikkelen van eigen landbouwbeleid. Dit kan leiden tot fytosanitaire en veterinaire importbarrières voor producten vanuit de EU en mogelijk makkelijkere toegang voor producten uit derde landen naar en via het Verenigd Koninkrijk. Hier moeten in de toekomstige handelsrelatie tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU duidelijke afspraken over gemaakt worden. De inzet moet zijn om de standaarden gelijk te houden. Dit is in het belang van de handelsbelangen van Nederland en voorkomt hogere kosten voor Nederlandse ondernemers in o.a. de agrarische sector die hun producten exporteren naar het Verenigd Koninkrijk.

Politieke verhoudingen

Overigens voorzien wij ook politieke consequenties van de Brexit. Door het verdwijnen van het Verenigd Koninkrijk uit de EU, verliest Nederland als lidstaat een belangrijke neoliberale partner, o.a. waar het aankomt op landbouwbeleid. LTO Nederland is een groot voorstander van een liberaler landbouwbeleid dat zich richt op het versterken van ondernemerschap in plaats van het subsidiëren van sectoren die niet concurrerend zijn. Het Verenigd Koninkrijk was daarin een belangrijke partner. Door de Brexit zal de stemverhouding in de Europese (landbouw)-Raad zodanig veranderen dat er hoogstwaarschijnlijk geen meerderheden gevonden kunnen worden voor deze benadering. De politieke balans zal dan vaker doorslaan naar Zuid- en Oost-Europa. Dat is een groot nadeel voor de Nederlandse agrarische sector.

GLB-budget

Tot slot voorzien wij ook budgettaire grote veranderingen. Het Verenigd Koninkrijk is, evenals Nederland, een nettobetaler aan de EU. Met het wegvallen van de bijdrage van het Verenigd Koninkrijk ontstaat er een gat in de EU-begroting. Het Verenigd Koninkrijk betaalt nog mee aan de GLB-betalingsrechten onder het huidige MFK, dat in 2020 afloopt. Dit betekent dat landbouwers vanaf 2020 zullen worden gekort, nog voordat het nieuwe GLB in werking zal treden. Dit heeft onevenredig grote gevolgen voor de agrarische sector, aangezien 38% van het EU-budget naar het GLB gaat. LTO Nederland wil dat het GLB-budget in stand blijft.